

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-133-143

УДК 340.13

В. І. РИНДЮК,

доктор юридичних наук, професор*

ORCID: 0000-0001-7803-7039

АКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена комплексному теоретичному дослідженню актів реалізації права, які за своєю природою є правомірними волевійними діями суб'єктів права. Обґрунтовано, що акти реалізації права, як зовнішній вираз волі (волевиявлення) суб'єктів права щодо реалізації їх прав та обов'язків, можуть мати дві форми – усну форму актів-діянь і письмову форму актів-документів. Водночас у сучасних умовах цифровізації суспільних відносин способи зовнішнього волевиявлення суб'єктів права зазнають відповідних змін. Так, способами зовнішнього волевиявлення суб'єктів права в усних актах реалізації права є вчинення ними конклюдентних діянь (діями, бездіяльністю, голосом, жестами), а способами зовнішнього волевиявлення в письмових актах реалізації права – паперовий або електронний документ (індивідуальні правові акти та індивідуальні правові договори).

Ключові слова: реалізація права, акти реалізації права, усні (поведінкові) акти реалізації права (акти-діяння), письмові (паперові та електронні) акти реалізації права (акти-документи), способи волевиявлення, конклюдентні дії, індивідуально-правовий акт, індивідуально-правовий договір.

Ryndiuk Vira. Acts of law implementation as result of the manifestation of will by legal subjects: theoretical aspect

The article is devoted to a comprehensive theoretical study of the acts of law implementation, which by their nature are lawful volitional acts of legal subjects. It is substantiated that acts of law implementation, as an external expression of the will (manifestation of will) of legal subjects regarding the realization of their rights and obligations, can take two forms: the oral form of “acts-actions” and the written form of “acts-documents.” At the same time, in the modern context of the digitalization of social relations, the methods of external manifestation of will by legal subjects are undergoing corresponding changes. Thus, the methods of external manifestation of will in oral acts of law implementation include the performance of conclusive actions (actions, inaction, voice, gestures), while the methods of external manifestation of will in written acts of law implementation include paper or electronic documents (individual legal acts and individual legal contracts).

Keywords: law implementation, acts of law implementation, oral (behavioral) acts of law implementation (acts-actions), written (paper and electronic) acts of law

* **Ryndiuk Vira**, Doctor of Law, Full Professor

implementation (acts-documents), methods of manifestation of will, conclusive actions, individual legal act, individual legal contract.

Актуальність теми. Правове регулювання передбачає, що права і обов'язки суб'єктів права, закріплені в нормах права, мають бути реалізовані на практиці, втілені в реальне життя. Реалізація права пов'язана із вольовою правомірною поведінкою фізичних та юридичних осіб. Результатом реалізації права є акти реалізації права (акти реалізації прав та обов'язків суб'єктів права) як форма зовнішнього виразу волі суб'єктів права. Акти реалізації норм права є тими ключовими елементами, що перетворюють абстрактні норми права на реальні права та обов'язки суб'єктів права. Водночас твердження про те, що «результатом реалізації права є конкретизація правового регулювання правовідносин, прав і обов'язків громадян і юридичних осіб шляхом видання і виконання індивідуально-правових актів»¹ на сьогодні є не зовсім коректним. Поняття актів реалізації права є ширшим та не може бути зведене тільки до правозастосовних актів. Акти реалізації права – це не тільки індивідуальні управлінські рішення суб'єктів владних повноважень, а й фактична поведінка фізичних осіб, що втілює норми права. Актуальність питання також зумовлена необхідністю теоретичного переосмислення правової природи актів реалізації права в сучасних умовах стрімкого науково-технічного прогресу та цифровізації суспільних відносин.

Огляд літератури. У юридичній науці поняття «акт реалізації права» досліджується в контексті правового регулювання та реалізації права в різних аспектах. Зокрема, акти реалізації права традиційно вивчаються як один із елементів механізму правового регулювання. Так, якщо «виходом» механізму правового регулювання можуть бути норми права, то специфічним «виходом» – акти реалізації прав й обов'язків². Водночас, наприклад, на думку Г. В. Россіхіної, немає сенсу у виділенні такого елементу процесу правового регулювання, як акти реалізації права, оскільки права й обов'язки учасників реалізуються не тільки через правовідносини, а й через правові зв'язки³.

За своєю природою акти реалізації права розглядаються як правомірні вольові дії (поведінка, діяльність) суб'єктів права. Хоча це один із базових термінів теорії права, науковці розходяться в поглядах щодо розуміння зовнішньої форми актів реалізації права залежно від способів вираження волі суб'єктами права, а також залишається дискусійним питання співвідношення актів реалізації права з іншими правовими категоріями (зокрема, такими як нормативно-правові акти, індивідуальні правові акти, акти правозастосування). У теорії права під актами реалізації права розуміють конкретні дії (акти поведінки) учасників правових відносин. У цивільному (приватному) праві, що регулює відносини між юридично рівними учасниками, акти цілеспрямованої реалізації права називають правочинами⁴. Щодо дефініцій «акт реалізації права» в науковій літературі, то, наприклад, їх наводять у своїх наукових працях такі науковці, як А. В. Коструба⁵, О. О. Кравчук⁶.

Постановка проблеми та мета дослідження. Акти реалізації права є предметом наукових досліджень як у межах загальнотеоретичної юриспруденції, так і галузевих юридичних наук. Водночас у юридичній науці основна увага зосереджена на дослідженні поняття, ознак, сутності, особливостей правозастосовних актів як результату реалізації права органами публічної влади та їх посадовими особами (владна реалізація права). А особливості інших різновидів актів реалізації права (індивідуальних правових актів) залишаються недостатньо дослідженими. Отже, питання актів реалізації права потребує комплексного наукового дослідження. Метою статті є уточнення категоріального апарату щодо актів реалізації права, зокрема їх поняття, форм та різновидів на загальнотеоретичному рівні.

Виклад основного матеріалу. Почнемо наше дослідження з аналізу самого словосполучення *акт реалізації права*. Щодо слова *реалізація*, то воно походить від латинського слова *realis*, яке означає «реальний», «дійсний». Реалізація – це дія за значенням реалізувати, тобто здійснювати, робити реальним що-небудь, втілювати в життя⁷. Відповідно в найбільш широкому розумінні реалізація права – це втілення правил поведінки, зафіксованих у нормах права, у життя. У процесі правореалізації права та обов'язки суб'єктів, визначені нормами права (їх диспозиціями), перетворюються на реальність шляхом дотримання заборон, використання суб'єктивних прав і виконання юридичних обов'язків суб'єктами права. Щодо слова *акт*, то воно походить від латинських слів *actus* – дія, *actum* – документ⁸. У тлумачному словнику слово *акт* має два значення: 1) окремий прояв якої-небудь діяльності; дія, подія, вчинок; 2) писаний указ, грамота, постанова державного, суспільного значення; офіційний документ, протокол, запис про який-небудь факт. Отже, зміст поняття *акт реалізації права* має два значення: 1) *діяння* (дія або бездіяльність) суб'єктів права в результаті яких здійснюються (стають реальними) їх права та обов'язки визначені диспозицією норми права; 2) *документ*, прийнятий (укладений) суб'єктами права, за допомогою якого втілюються в життя їхні права та обов'язки, визначені нормою права.

В актах реалізації права (актах-діяннях і актах-документах) суб'єкти права виражають свою волю через використання своїх прав, дотримання заборон та виконання обов'язків. Особа (фізична або юридична) виражає особисту волю через її зовнішній вираз – волевиявлення. Воля є внутрішнім бажанням особи реалізувати свої права та обов'язки (наприклад, вчиняти цивільно-правові дії – здійснювати підприємницьку діяльність, укласти договори, правочини тощо). Будучи тільки внутрішньою волею особи, вона не здатна впливати на виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків. Тому про неї можна говорити лише за зовнішнім вираженням – волевиявленням. Воля повинна бути проявлена ззовні, інакше вона втрачає юридичне значення. Суб'єктами вираження волі можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Волевиявлення, як віддзеркалення волі особи, може бути виражене в будь-якій, передбаченій законом формі, що залежить від особливостей пра-

вовідносин, вимог чинного законодавства та волі особи⁹. Отже, *акти реалізації права є зовнішнім виразом волі (волевиявленням) суб'єктів права щодо реалізації їх прав та обов'язків, і можуть мати зовнішню форму діяння (дії чи бездіяльності) або документа*.

В. О. Савченко пише, що в теоретичній юридичній літературі пропонується виділяти три види волевиявлення: 1) пряме, яке виражає внутрішню волю безпосередньо шляхом усної або письмової передачі її змісту; 2) конклюдентне волевиявлення, яке виражає волю шляхом вчинення дій, на підставі яких можна дійти висновку про намір вчинити правочин; 3) волевиявлення шляхом мовчання. Однак далі науковець зауважує, що це вже не відповідає сучасній практиці. Сьогодні конклюдентний договір може укладатися усно. Наприклад, коли ми дзвонимо в інтернет-магазин та розмовляємо з ботом. Це також будуть конклюдентні дії, але з промовлянням слів. Тому логічним є висновок, що конклюдентні дії можуть вчинятися усно. Конклюдентні дії не є формою договору, а є способом волевиявлення для договорів, укладених в усній формі. Самі ж конклюдентні дії можуть вчинятися шляхом вчинення дій, або промови слів¹⁰. Виходячи з цього, *акти реалізації права можуть мати дві форми – усну форму актів-діянь та письмову форму актів-документів. Способами зовнішнього волевиявлення суб'єктів права для усних актів реалізації права (актів-діянь) є вчинення певних діянь суб'єктами права (активна поведінка, промова слів, жести, сигнали, пасивна поведінка (бездіяльність, мовчання)), тобто конклюдентні дії. Способами зовнішнього волевиявлення для письмових актів реалізації права (актів-документів) може бути паперовий або електронний документ*.

Розглянемо *акти реалізації права (правореалізаційні акти)*, які мають усну форму (акти-діяння). В усних актах реалізації права способом зовнішнього волевиявлення суб'єктів права є їхня поведінка, вчинення певних діянь, тобто *конклюдентні дії*. У словнику української мови поняття конклюдентна дія тлумачиться як поведінка особи, що виражає її волю встановити правовідносини, але не у формі усного чи письмового волевиявлення, а поведінкою, за якою можна зробити висновок про такий намір. У Юридичній енциклопедії зазначається, що конклюдентна дія (від лат. conclude – укладати, робити висновок) – дії особи, що виражають її волевиявлення на встановлення правовідносин, зокрема, на укладання угоди, висловлені не в формі усної чи письмової пропозиції, а безпосередньо через поведінку, з якої можна зробити висновки про такий намір¹¹. Отже, в усних актах реалізації права індивідуально-правове зовнішнє волевиявлення суб'єктів права щодо реалізації норм права може здійснюватися через їх поведінку як активну (діяльність), так і пасивну (бездіяльність). Адже мовчання (бездіяльність) як спосіб волевиявлення суб'єктів права також є різновидом їхньої поведінки. Активна поведінка суб'єктів права може супроводжуватися чи не супроводжуватися словами, жестами, сигналами.

Прикладом *активної мовчазної поведінки-дії* як способу волевиявлення суб'єктів права в усних актах реалізації права є ст. 642 Цивільного кодексу України. Так, якщо особа, яка одержала пропозицію укласти договір, у межах строку для відповіді вчинила дію відповідно до зазначених у пропозиції умов договору (відвантажила товари, надала послуги, виконала роботи, сплатила відповідну суму грошей тощо), яка засвідчує її бажання укласти договір, ця дія є прийняттям пропозиції. Зазначається, що суть конклюдентних договорів полягає в неможливості заперечувати результат своїх дій, якщо вони були вчинені усвідомлено та вільно. Наприклад, коли пасажир сідає у автобус, він виражає волю укласти договір перевезення. Акти реалізації права у конклюдентній формі як мовчазна поведінка суб'єктів права, що однозначно свідчить про намір реалізувати норми права (наприклад, укласти правочин), без його прямого висловлення словами сьогодні, в епоху цифрових технологій є доволі поширеними. Конклюдентна дія як юридичний факт, що породжує цивільні правовідносини, набувають дедалі більшого поширення в умовах зростання ролі автоматизації процесів придбання товарів і послуг, систем магазинів самообслуговування тощо. Наприклад, сьогодні, інтернет-покупки стають усе більш багатогранними: крім мовчазних дій-кліків, можна купувати товари голосом за допомогою голосових помічників у смартфонах, використовуючи голосові команди для пошуку, додавання товарів у кошик та навіть оформлення замовлення.

Також можна навести приклади *активної словесної поведінки-дії* як способу волевиявлення суб'єктів права в усних актах реалізації права. Так, поліцейський усно просить пред'явити документи. Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII (із змінами) поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у випадках, визначених ст. 32 цього Закону. В. В. Богуцький і Є. І. Григоренко досліджують конклюдентні та усні правові акти військового управління правозастосовної спрямованості. Зокрема, зазначається, що в більшості простих ситуацій і випадків, що потребують оперативних дій, передбачається проста усна форма (без протоколювання ухвалених рішень) видання актів військового управління правозастосовної спрямованості¹².

В усних актах реалізації права способом волевиявлення суб'єктів права може бути також їх *поведінка-дія, яка виражається в поданні певного сигналу*. Сьогодні таким прикладом є подання сигналу повітряної тривоги як офіційного повідомлення про загрозу. Відповідно до ст. 30 Кодексу цивільного захисту України оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій забезпечується, зокрема, шляхом централізованого використання електронних комунікаційних мереж загального користування, у тому числі мобільного (рухомого) зв'язку; автоматизації процесу передачі сигналів і

повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій; функціонування в населених пунктах, а також місцях масового перебування людей сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло для передачі інформації з питань цивільного захисту.

Ще одним способом волевиявлення суб'єктів права в усних актах реалізації права є їх *поведінка-дія, яка виражається жестами*. Найпоширенішим прикладом є дії регулювальника дорожнього руху, який вказує водіям напрям їх руху за допомогою жезла. Тут В. О. Савченко у вже цитованій праці звертає увагу на те, що такий жестовий правочин (акт реалізації права) має бути реально спрямований на виникнення обумовлених ним правових наслідків, тобто його необхідною умовою є єдність волі і волевиявлення. Як приклад, наводиться ілюстративна справа про Трірський винний аукціон. Ця справа розглядає випадок, коли відвідувач аукціону підняв руку для привітання знайомого, а аукціоніст зарахував це як конклудентні дії для фіксації ставки. Звичай ділового обігу та внутрішні правила аукціону підтверджують, що підняття руки є волевиявленням укласти договір. Отже, договір слід вважати укладеним. Також у випадках, передбачених законодавством, *мовчання суб'єкта права (факт відсутності заперечення)* визнається виявом волі реалізувати норми права, наприклад укласти угоду. Так, згідно зі ст. 764 Цивільного кодексу України, якщо наймач продовжує володіти та/або користуватися майном після закінчення строку договору найму, то, за відсутності заперечень наймодавця протягом одного місяця, договір вважається поновленим на строк, який був раніше встановлений договором.

Далі розглянемо *акти реалізації права (правореалізаційні акти)*, які *мають письмову форму (акти-документи)*. У письмових актах реалізації права способом зовнішнього волевиявлення суб'єктів права є паперовий або електронний документ. У словнику української мови поняття «документ» тлумачиться як діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на що-небудь, слугує доказом чого-небудь. У сфері права відповідно використовується поняття «юридичний документ». О. С. Гиляка наводить дефініції цих понять. Юридичний документ є інструментом соціальної комунікації, з допомогою якого створюється, збирається, обробляється, систематизується, зберігається й поширюється юридично значуща інформація. Така інформація може закріплюватися на паперовому або електронному носіях. Електронний юридичний документ – це електронний офіційний носій юридично значущої інформації, який створюється суб'єктом права з метою виникнення, зміни, припинення чи закріплення прав та обов'язків. Критерієм визначення юридичної сили електронного документа є можливість ідентифікації підписанта такого документа за допомогою електронного цифрового підпису¹³.

На думку А. Б. Гришук, юридичний документ можна розглядати у вузькому та широкому значеннях. У широкому значенні під ним розуміється будь-який документ, залучений до правового регулювання за допомогою юридич-

ної діяльності учасників правовідносин, а у вузькому значенні – акт практичної діяльності учасників правових відносин, складений відповідно до вимог юридичної техніки з метою підтвердження суб'єктивних прав та обов'язків та (або) юридичних фактів (складів)¹⁴. Юридичні документи доволі різноманітні та класифікуються за різними критеріями. Одним із видів юридичних документів є *індивідуальні правові акти та індивідуальні правові договори, які і є письмовими актами реалізації права (актами-документами)*.

Індивідуальні правові акти спрямовані на врегулювання конкретних ситуацій, які потребують юридичного вирішення; адресовані персонально визначеним суб'єктам; встановлюють, змінюють або припиняють права та обов'язки учасників суспільних відносин у індивідуальному порядку¹⁵. Нормативного визначення дефініція індивідуального акта набула у 2017 році, після внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України¹⁶. Згідно з п. 19 ч. 1 ст. 4 КАС індивідуальний акт – це акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийнятий) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб, та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк. Індивідуальні акти охоплюють велику кількість сфер суспільних відносин, для регулювання яких застосовуються різні методи й різні механізми (починаючи від наказів у адміністративних відносинах, судових рішень у всіх категоріях справ і завершуючи договорами в цивільних, господарських, сімейних відносинах, де сторонам максимально надано свободу). Такий різноманітний фактичний матеріал важко піддається узагальненню, складно запропонувати єдиний алгоритм для загальної характеристики всіх видів індивідуальних актів. Отже, індивідуальні правові акти як форма волевиявлення суб'єктів права, що наділені певними владними повноваженнями (здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства), є письмовими актами реалізації права.

Також письмовими актами реалізації права (актами-документами) є індивідуально-правові договори. Н. М. Пархоменко зазначає, що індивідуально-правовий договір – це угода, що може бути укладеною між суб'єктами суспільних відносин з метою регулювання конкретних, індивідуальних відносин. Однією із суттєвих ознак договору є те, що договір виникає в результаті згоди між його учасниками з усіх суттєвих його умов; є добровільним за характером, тобто заснований на вільному волевиявленні¹⁷. Індивідуально-правові договори – це угоди, для яких притаманна наявність домовленостей, згоди, свободи, рівності та взаємних поступок. Основою виникнення договору є волевиявлення суб'єктів права у специфічних процедурах. Договірна форма відносин виступає як форма спільного волевиявлення сторін, за якої має місце узгодження волевиявлень¹⁸. Отже, *індивідуальні правові договори, як форма узгодженого волевиявлення суб'єктів права, є письмовими актами реалізації права.* Хоча, тут слід нагадати, що індивідуальний правовий договір може бути укладений і в усній формі. Наприклад, відповідно до ч. 1

ст. 639 Цивільного кодексу України договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом.

Через індивідуально-правові договори реалізуються права та обов'язки суб'єктів права в різних галузях права та вони також є доволі різноманітними. Наприклад, відповідно до статей 626, 627 Цивільного кодексу України договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (цивільно-правовий договір). Сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Або, наприклад, згідно з п. 16 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України адміністративний договір – це спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері й укладається на підставі закону, зокрема, замість видання індивідуального акта.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що сьогодні питання актів реалізації права потребує переосмислення на загальнотеоретичному рівні, зокрема, в умовах стрімкої цифровізації суспільних відносин. За своєю природою акти реалізації права є правомірними волевольними діями суб'єктів права. Акти реалізації права, як зовнішній вираз волі (волевиявлення) суб'єктів права щодо реалізації їх прав та обов'язків, можуть мати дві форми – усну форму актів-діянь та письмову форму актів-документів. Способами зовнішнього волевиявлення суб'єктів права для усних актів реалізації права (актів-діянь) є вчинення певних діянь суб'єктами права (активна поведінка, промова слів, жести, сигнали, пасивна поведінка (бездіяльність, мовчання)), тобто конклюдентні дії. Способами зовнішнього волевиявлення для письмових актів реалізації права (актів-документів) може бути паперовий або електронний документ (індивідуальні правові акти та індивідуальні правові договори). Акти реалізації права є доволі різноманітними, охоплюють усі галузі права та є предметом подальших наукових досліджень як на рівні загальної теорії права, так і галузевих юридичних наук.

1. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.-юристів / за ред. д-ра юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: ЮрінкомІнтер, 2021. С. 344, 351.
2. Буц О. В. Поняття та основні ознаки правозастосовних актів. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2016. № 1 (51). С. 6.
3. Россіхіна Г. В. Науково-теоретичне обґрунтування змісту фінансово-правового регулювання. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2017. Випуск 23. С. 80.
4. Теорія держави і права: навч. посіб. / О. О. Тихомиров та ін.; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. С. 159–160.
5. Коструба А. В. Акти реалізації юридичних прав і обов'язків як елемент механізму правового регулювання. *Теорія і практика застосування чинного вітчизняного та міжнародного законодавства в сучасних*

умовах: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 12–13 лют. 2011 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2011. Ч. 1. С. 28–29. 6. Кравчук О. О. Акти реалізації прав та обов'язків у сфері управління державною власністю. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. 2013. Вип. 2 (18). С. 102. 7. *Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел*. Київ: Перун, 2005. С. 18, 314, 564, 1204. 8. Мультимедійний навчальний посібник «Правозастосування». Тема 6. Відмінність актів застосування норм права від інших правових актів. Межі чинності нормативно-правових актів. Національна академія внутрішніх справ. Кафедра теорії держави та права. URL: <https://arm.navs.edu.ua/books/enforcement/info/lec6.html/> 9. Котис В. Воля та волевиявлення у цивільному праві України та зарубіжних країн. *Правова система України в умовах європейської інтеграції: погляд студентської молоді: тези доп. IV Міжнар. студ. наук. конф. (Тернопіль, 15 трав. 2020 р.)*. Тернопіль, 2020. С. 175–176. 10. Савченко В. О. Правова природа конклюдентних договорів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2022. Вип. 34. С. 99–101. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2022-34-11>. 11. Конклюдентні дії. *Юридична енциклопедія: у 6 т. / відп. ред. Ю. С. Шемшученко*. Київ: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3: К–М. 792 с. URL: <https://leksika.com.ua/19141218/legal/konklyudentni-diyi>. 12. Богущий В. В., Григоренко Є. І. Особливості конклюдентних та усних правових актів військового управління правозастосовної спрямованості та їх роль у реалізації поточних задач сектору безпеки і оборони України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 259. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/59>. 13. Гіляка О. С. Юридичний документ: поняття, особливості, види: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2017. С. 7. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15366>. 14. Гришук А. Б. Юридичний документ: поняття, особливості, види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2025. Випуск 91. Частина 3. С. 37. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.5>. 15. Мухін В. В. Індивідуальний правовий акт: поняття та місце в системі права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2018. Випуск 3. Том 1. С. 34, 36. 16. Рой О. В. Становлення поняття «індивідуальний акт» у законодавстві: історія та сучасність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Серія: Право. Випуск 85. Частина 3. С. 97. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.14>. 17. Пархоменко Н. М. Договір у системі права України: дис. кандидата юрид. наук: 12.00.01 / НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 1998. С. 14–16. 18. Шелудяков Р. С., Білошенко О. Ю., Чабаненко Ю. С. Індивідуально-правовий договір як форма правового компромісу. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2021. № 1 (71). С. 44–45.

References

1. Zahalna teoriia prava. Normatyvnyi kurs: pidruch. dlia stud.-yurystiv / za red. d-ra yuryd. nauk, prof. S. V. Bobrovnyk. Kyiv: YurinkomInter, 2021. S. 344, 351 (in Ukr.). 2. Buts O. V. Poniattia ta osnovni oznaky pravozastosovnykh aktiv. *Derzhava ta rehiony*. Seria: Pravo. 2016. № 1 (51). S. 6 (in Ukr.). 3. Rossikhina H. V. Naukovo-teoretychne obgruntuvannia zmistu finansovo-pravovoho rehuliuвання. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Seria «Pravo». 2017. Vypusk 23. S. 80 (in Ukr.). 4. Teoriia derzhavy i prava: navch. posib. / O. O. Tykhomyrov ta in.; za zah. red. L. M. Strelbitskoi. Kyiv: Kondor-Vydavnytstvo, 2016. S. 159–160 (in Ukr.). 5. Kostruba A. V.

Akty realizatsii yurydychnykh prav i obov'iazkiv yak element mekhanizmu pravovoho rehuliuвання. *Teoriia i praktyka zastosuvannya chynnoho vitchyznianoho ta mizhnarodnoho zakonodavstva v suchasnykh umovakh: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Odesa, 12–13 liut. 2011 r.)*. Odesa: HO «Prychornomorska fundatsiia prava», 2011. Ch. 1. S. 28–29 (in Ukr.). 6. Kravchuk O. O. Akty realizatsii prav ta obov'iazkiv u sferi upravlinnia derzhavnoi vlasnistiu. *Visnyk NTUU «KPI»*. Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo. 2013. Vyp. 2 (18). S. 102 (in Ukr.). 7. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv: Perun, 2005. S. 18, 314, 564, 1204 (in Ukr.). 8. Multymediinyi navchalnyi posibnyk «Pravozastosuvannya». Tema 6. Vidminnost aktiv zastosuvannya norm prava vid inshykh pravovykh aktiv. Mezhi chynnosti normatyvno-pravovykh aktiv. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kafedra teorii derzhavy ta prava. URL: <https://arm.navs.edu.ua/books/enforcement/info/lec6.html/> (in Ukr.). 9. Kotys V. Volia ta volevyavleniia u tsyvilnomu pravi Ukrainy ta zarubiznykh krain. *Pravova systema Ukrainy v umovakh yevropeiskoi intehtatsii: pohliad studentskoi molodi: tezy dop. IV Mizhnar. stud. nauk. konf. (m. Ternopil, 15 trav. 2020 r.)*. Ternopil, 2020. S. 175–176. 10. Savchenko V. O. Pravova pryroda konkludentnykh dohovoriiv. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Seriiia «Pravo». 2022. Vyp. 34. S. 99–101. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2022-34-11> (in Ukr.). 11. Konkludentni dii. *Yurydychna entsyklopediia: u 6 t.* / vidp. red. Yu. S. Shemshuchenko. Kyiv: Ukr. entsykl. im. M. P. Bazhana, 2001. T. 3: K–M. 792 s. URL: https://leksika.com.ua/19141218/legal/konklyudentni_diiyi (in Ukr.). 12. Bohutskyi V. V., Hryhorenko Ye. I. Osoblyvosti konkludentnykh ta usnykh pravovykh aktiv viiskovoho upravlinnia pravozastosovnoi spriamovanosti ta yikh rol u realizatsii potochnykh zadach sektoru bezpeky i oborony Ukrainy. *Yurydychni naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2022. № 12. S. 259. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/59> (in Ukr.). 13. Hiliaka O. S. Yurydychni dokument: poniattia, osoblyvosti, vydy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.01 / Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho. Kharkiv, 2017. S. 7. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/15366> (in Ukr.). 14. Hryshchuk A. B. Yurydychni dokument: poniattia, osoblyvosti, vydy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. Seriiia: Pravo. 2025. Vypusk 91. Chastyna 3. S. 37. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.3.5> (in Ukr.). 15. Mukhin V. V. Indyvidualnyi pravovy akt: poniattia ta mistse v systemi prava. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. Seriiia: Yurydychni nauky. 2018. Vypusk 3. Tom 1. S. 34, 36 (in Ukr.). 16. Roi O.V. Stanovlenniia poniattia «indyvidualnyi akt» u zakonodavstvi: istoriia ta suchasnist. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. 2024. Seriiia: Pravo. Vypusk 85. Chastyna 3. S. 97. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.14> (in Ukr.). 17. Parkhomenko N. M. Dohovir u systemi prava Ukrainy: dys. kandydata yuryd. nauk: 12.00.01 / NAN Ukrainy; In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho. Kyiv, 1998. S. 14–16 (in Ukr.). 18. Sheludiakov R. S., Biloshenko O. Iu., Chabanenko Yu. S. Indyvidualno-pravovy dohovir yak forma pravovoho kompromisu. *Derzhava ta rehiony*. Seriiia: Pravo. 2021. № 1 (71). S. 44–45 (in Ukr.).

Ryndiuk Vira. Acts of law implementation as result of the manifestation of will by legal subjects: theoretical aspect

Introduction. The article is devoted to a comprehensive theoretical study of the acts of law implementation, which by their nature are lawful volitional acts of legal subjects. Acts of law implementation serve as a key link in the mechanism of transforming abstract legal norms into the actual rights and obligations of legal

subjects. The relevance of the study is driven by the rapid pace of scientific and technological progress and the digitalization of social relations, which necessitates a rethinking of traditional approaches to understanding legal behavior as an external expression of the will (manifestation of will) of legal subjects in the process of law realization.

The aim of the article. The purpose of the article is to refine the categorical apparatus concerning the acts of law implementation, specifically their definition, forms, and types at a general theoretical level.

Results. It is substantiated that acts of law implementation, as an external expression of the will (manifestation of will) of legal subjects regarding the realization of their rights and obligations, can take two forms: the oral form of “acts-actions” and the written form of “acts-documents.” At the same time, in the modern context of the digitalization of social relations, the methods of external manifestation of will by legal subjects are undergoing corresponding changes. Thus, the methods of external manifestation of will in oral acts of law implementation include the performance of conclusive actions (actions, inaction, voice, gestures), while the methods of external manifestation of will in written acts of law implementation include paper or electronic documents (individual legal acts and individual legal contracts). Significant attention in the article is devoted to the oral form of acts-deeds and conclusive actions as a means of expression of will. Modern methods of expressing will in the digital age, which clearly indicate a subject’s intent to enter into legal relations, are analyzed. In the context of written acts-documents, the features of individual legal acts and individual legal contracts are examined.

Conclusions. It is concluded that today the issue of acts of law implementation requires rethinking at a general theoretical level, particularly in the context of the rapid digitalization of social relations. Acts of law implementation are quite diverse, covering all branches of law, and remain a subject for further scientific research aimed at developing a unified and harmonized understanding of them.

Keywords: law implementation, acts of law implementation, oral (behavioral) acts of law implementation (acts-actions), written (paper and electronic) acts of law implementation (acts-documents), methods of manifestation of will, conclusive actions, individual legal act, individual legal contract.

Дата першого надходження рукопису до видання: 01.01.2026

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026